

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)
SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)
SSN Marta Romańska

w sprawie ze skargi K. O.
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym
wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 17 września 2008 r.,
w sprawie z powództwa K. O.
przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 3 lutego 2012 r.,
zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 11 sierpnia 2011 r.,

1. oddała zażalenie,
2. przyznaje adw. M. G. od Skarbu Państwa (Sąd Apelacyjny) kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) zwiększoną o podatek VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej K. O. w postępowaniu zażaleniowym,
3. nie obciąża K.O. kosztami postępowania zażaleniowego poniesionymi przez stronę pozwaną.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2011 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę K. O. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 17 września 2008 r., wydanym w sprawie z powództwa skarżącego przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezesa Sądu Okręgowego w W. o zapłatę kwoty 3 169 622,88 zł tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, a ponadto dożywotniej renty w kwocie 20 000 zł miesięcznie, które to roszczenia skarżący wywodził z faktu prowadzenia przeciwko niemu egzekucji przez Komornika Sądowego Rewiru /.../.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarżący – powołując się na podstawę wznowienia określoną w art. 401¹ k.p.c. – wskazał, iż Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 15 marca 2011 r., P 7/09, orzekł o niezgodności art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm. – dalej: „Prawo bankowe”) z Konstytucją. Wniesiona skarga nie może być jednak potraktowana jako oparta na podstawie przewidzianej w art. 401¹ k.p.c. Według powołanego przepisu można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Skarżący powołał się wprawdzie na ten przepis, ale w uzasadnieniu skargi wskazał orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, które nie mogło stanowić podstawy wznowienia w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 17 września 2008 r., ponieważ podstawę wznowienia określoną w art. 401¹ k.p.c. może stanowić wyłącznie wzruszony przez Trybunał Konstytucyjny przepis będący bezpośrednią podstawą wydania zaskarżonego wyroku. Powołanym przez skarżącego wyrokiem z dnia 15 marca 2011 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 95 ust. 1 Prawa bankowego w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 131, poz. 1075), w związku z art. 244 § 1 i art. 252 k.p.c. w części, w jakiej nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu prowadzonym wobec konsumenta, jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 zdanie pierwsze i art. 76 Konstytucji (OTK-A 2011, nr 2, poz. 12; Dz.U.

z 2011 r., Nr 72, poz. 388). Wyrok ten dotyczy zatem wyłącznie art. 95 ust. 1 Pr. bank. w brzmieniu obowiązującym od dnia 20 lutego 2011 r., natomiast w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem Sądy obu instancji orzekały na podstawie stanu prawnego sprzed tej daty. Poza tym przepisy Prawa bankowego w ogóle nie były podstawą orzekania w tej sprawie, gdyż skarżący dochodził w niej zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, odszkodowania oraz renty w związku ze szkodą, jakiej miał doznać na skutek działań komornika w ramach prowadzonej egzekucji, w szczególności na skutek sprzedaży licytacyjnej samochodu.

Jeżeli z uzasadnienia skargi wynika, że wskazane w niej okoliczności nie wyczerpują ustawowych podstaw wznowienia wymienionych w art. 401, 401¹ i 403 k.p.c., podnoszona przez skarżącego podstawa nie zachodzi. Z tych względów Sąd Apelacyjny odrzucił wniesioną skargę jako nieopartą na ustawowej podstawie (art. 410 § 1 k.p.c.).

W zażaleniu na to postanowienie skarżący zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 410 § 1 k.p.c. przez dokonanie merytorycznej oceny skargi na etapie badania, czy została ona oparta na ustawowej podstawie wznowienia. W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 410 § 1 k.p.c. przez oparcie rozstrzygnięcia na merytorycznej ocenie powołanej w skardze podstawy wznowienia nie zasługuje na uwzględnienie.

W uzasadnieniu przytoczonego zarzutu żalący podniósł, że zakresem badania skargi o wznowienie postępowania w trybie art. 410 § 1 k.p.c. jest jedynie formalna struktura skargi, natomiast dla oceny jej zasadności powinna być wyznaczona rozprawa. Powołał się przy tym na postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1998 r., I PKN 97/98 (OSNP1999, nr 9, poz. 308), z dnia 14 stycznia 1999 r., II UKN 417/98 (OSNP 2000, nr 6, poz. 254), z dnia 16 stycznia 2004 r., I PZ 101/03 (nie publ.) i z dnia 10 sierpnia 2007 r., III UZ 9/07 (OSNP 2008, nr 19-20, poz. 303).

W związku z powołaniem się na poglądy wyrażane w orzecznictwie Sądu Najwyższego trzeba przypomnieć, że ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie

ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005, nr 13, poz. 98) zostały znowelizowane przepisy dotyczące postępowania w sprawie skargi o wznowienie. Uchylono art. 411 k.p.c., w związku z czym nastąpiła eliminacja dwustopniowego postępowania, z podziałem na czynności sądowe, które mogły zostać dokonane na posiedzeniu niejawnym oraz na rozprawie, a poza tym zmieniono art. 410 § 1 k.p.c. Zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c. w znowelizowanym brzmieniu, sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.

Stwierdzenie na posiedzeniu niejawnym dopuszczalności wznowienia nie ogranicza się do badania, czy wskazane przez skarżącego okoliczności dają się podciągnąć pod przewidziane w ustawie podstawy wznowienia, lecz obejmuje również badanie i ustalenie, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje, samo bowiem sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający przepisom art. 401 – 404 k.p.c. nie oznacza oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli podnoszona podstawa nie zachodzi (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2005 r., II CZ 41/05, nie publ., z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, Biul. SN 2005, nr 9, s. 14, z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 48, z dnia 14 grudnia 2006 r., I CZ 103/06, nie publ., z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZ 1/07, nie publ., z dnia 30 maja 2007 r., I CZ 40/07, nie publ., z dnia 30 maja 2007 r., IV CZ 22/07, nie publ., z dnia 6 listopada 2009 r., I CZ 57/09, nie publ., z dnia 22 listopada 2007 r., III CZ 47/07, nie publ., z dnia 9 maja 2008 r., II PZ 65/07, OSNP 2009, nr 17-18, poz. 233, z dnia 4 września 2008 r., IV CZ 71/08, OSNC-ZD 2009, nr D, poz. 88, z dnia 13 lutego 2009 r., II CZ 97/08, nie publ., z dnia 14 maja 2009 r., I CZ 20/09, nie publ., z dnia 21 lipca 2009 r., II PO 11/08, nie publ., z dnia 6 listopada 2009 r., I CZ 57/09, nie publ., z dnia 19 lutego 2010 r., IV CZ 4/10, nie publ. i z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 27/10, nie publ.).

W orzecznictwie oraz w doktrynie nie ma jednolitości zapatrywań co do tego, kiedy skarga o wznowienie postępowania jest nieoparta na ustawowej podstawie. Prezentowany jest również pogląd, że odrzucenie skargi o wznowienie z powodu nieoparcia jej na ustawowej podstawie może nastąpić tylko wtedy, gdy powołana

w skardze podstawa nie da się podciągnąć pod żadną z określonych w ustawie przyczyn wznowienia, a sąd na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. nie może badać, czy wskazana w skardze podstawa w rzeczywistości się potwierdziła (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r., III UZ 9/07, OSNP 2008, nr 19-20, poz. 303). W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje jednak stanowisko, że skarga o wznowienie nie opiera się na ustawowej podstawie nie tylko wtedy, gdy powołana w skardze podstawa nie podpada pod którąkolwiek z przewidzianych w ustawie podstaw wznowienia, lecz także wtedy, gdy podstawa ta w rzeczywistości nie istnieje.

W zaskarżonym postanowieniu Sąd Apelacyjny przyjął, że powołana w skardze podstawa wznowienia nie wystąpiła, ponieważ Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 15 marca 2011 r., P 7/09, nie zakwestionował przepisu, który był podstawą wydania zaskarżonego wyroku z dnia 17 września 2008 r. Rozstrzygnięcie to jest zgodne z dominującą wykładnią, podzielaną także przez skład orzekający Sądu Najwyższego, że skarga o wznowienie nie opiera się na ustawowej podstawie nie tylko wtedy, gdy powołana w skardze podstawa nie odpowiada żadnej z przewidzianych w ustawie podstaw wznowienia, lecz także wtedy, gdy podstawa ta w rzeczywistości nie wystąpiła.

Jak niewadliwie przyjął Sąd Apelacyjny, określona w art. 401¹ k.p.c. podstawa wznowienia występuje jedynie wtedy, gdy Trybunał Konstytucyjny zakwestionował ten przepis, który był podstawą wydania zaskarżonego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r., V CNP 45/07, nie publ., z dnia 6 listopada 2009 r., I CO 17/09, nie publ., z dnia 3 grudnia 2010 r., I CSK 487/10, nie publ.).

Powołując się na podstawę z art. 401¹ k.p.c. żalący podnosił, że podstawą egzekucji, w toku której doszło do sprzedaży licytacyjnej samochodu, był bankowy tytuł egzekucyjny z dnia 9 grudnia 1996 r. Uszło jednak jego uwagi, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2011 r., P 7/09, dotyczył art. 95 ust. 1 Prawa bankowego i konsekwencji przyznania wyciągom z ksiąg rachunkowych banku szczególnej mocy dowodowej, nie dotyczył natomiast oceny konstytucyjności uprawnienia banków do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych. Wypada

przypomnieć, że oceny tej Trybunał Konstytucyjny dokonał w wyroku z dnia 26 stycznia 2005 r., P 10/04 (OTK-A 2005, nr 1, poz. 7; Dz.U. z 2005 r. Nr 23, poz. 193), którym orzekł, że art. 96 ust. 1 w związku z art. 97 ust. 1 Prawa bankowego jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 76 Konstytucji i nie jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Z tych względów Sąd Najwyższy na zasadzie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako pozbawione uzasadnionych podstaw, na zasadzie § 15 w związku z § 6 pkt 7 i § 13 ust 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) przyznał adw. M. G. koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej żalącemu w postępowaniu zażaleniowym, natomiast – mając na względzie trudną sytuację materialną żalącego – postanowił o kosztach postępowania zażaleniowego poniesionych przez stronę pozwaną po myśli art. 102 w związku z art. 391 § 1, 398²¹ i 394¹ § 3 k.p.c.